

BUDAPEST HANGVERSENYTERMEIBEN

ERDÉLYI MIKLÓS az *Allami Hangversenyzenekar* élén adott koncertet hétfőn a Zeneakadémián. Közreműködött Gertler Endre.

Alban Berg hegedűversenye — amely kiemelkedő helyet foglal el a hangszer huszadik századi irodalmában — Gertler Endrének köszönhetően igen precíz, technikai és hangzási tekintetben egyaránt maximálisan kidolgozott előadásban részesült. A szólista ezért nagy elismerést, sőt, tiszteletet érdemel, még akkor is, ha némileg adós maradt a mű belső indítékainak megcsillantásával. Arról van szó itt, hogy Berg — az Új Bécsi Iskola leginkább emocionális zeneszerzője — e darabját szándékaiban és megvalósításában egyaránt requiemnek gondolta; egyrészt egy hozzá igen közel álló ifjú lány halálának állított emléket, másrészt saját halálsejtelméit komponálta meg. A művészetére amúgy is mélyen jellemző, nosztalgikus, búcsúzó líra hangja szövi-fonja át a darab anyagát, valamiféle schuberti gesztussal, minden tüntetés nélkül, mintha ezt mondaná: gyönyörű volt az élet, de most mennem kell. Bergben az a legrokonszenvesebb, hogy lehajtott fejjel, csendesen lépeget a sír felé, legfeljebb egy-egy fájdalmas búcsúpillantást vet a világra, tudja, hogy a halálban mindenki társtalan. Századunkban talán sohasem szólt hegedű ilyen árnyalt subjektivitással, talán senki sem járta be a magány poézisének ilyen sokrétű skáláját, melynek két végpontja a bécsi jóddi és a Bach-korálidézés. (Utóbbi talán a „legsubjektívebb” korál Bach életművében.) Nos: a kiváló hangszeresnek kijáró tisztelet mellett is meg kell állapítani, hogy mindebből viszonylag kevés ért el a közönségig.

Annál nagyobb érzelmi töltéssel és dramatikussággal ejtette rabul a közönséget Erdélyi Miklós Mendelssohn úgynevezett „Skót”-szimfóniájában. Már a darab lassú bevezetőjében sikerült megvalósítania azt a sötét és mélytűzű, tragédiát, vagy inkább történelmet idéző hangot, amely ezt a Mendelssohn-művet olyan kivételes magasságokba emeli. A rákövetkező — szintúgy gyors — tételben a néptánc olyan módon szólalt meg, hogy közben mindennek történelmi távlata és háttere támadt és ettől még jobban elmélyült a darab invokáció-jellege. Erdélyi Miklós közismert szenvedélyes muzikus-egyéniségének köszönhetően a közönség a zene ünnepi pillanatainak élményében részesülhetett.

KOVÁCS DÉNES ÉS BÄCHER MIHÁLY Beethoven-ciklusának harmadik estje szombaton volt a Zeneakadémia nagytermében. Tíz nap alatt játszotta el a kiváló szonátapár Beethoven összes, számszerint tíz hegedű-zongora-szonátáját és ez már önmagában véve is nagy teljesítmény. De ha mindehhez hozzávesszük az előadások kivételesen magas színvonalát, akkor az egész ciklusért köszönet jár mindkettejüknek.

Ezúttal a rendkívül ritkán hallható *A-dúr szonáta* (op. 30., No. 1.) nyitotta meg az estét, Beethoven egyik titokzatos műve. A hallgató zavarban van, nem lehet tudni pontosan, merre tart ez a darab, annyi bizonyos viszont, hogy a variációs zárótétel kissé hozzáfűggesztett benyomást kelt, stílárís tekintetben is a korábbi darabokra utal vissza. A szintúgy op. 30-as másik két mű — a *G-dúr* és a *c-moll szonáta* — nem véletlenül lett az előbbinél összehasonlíthatatlannal népszerűbb. Az érett beethoveni kamaramuzsika egy-egy remeke. Ezen az estén nagy pillanatot jelentett a *G-dúr* darab kétszeres megcsavart, hurokszerű forgódíszből kilendülő, felnyilalló kezdőtémája és a belőle kibomló sokrétű tétel. Az előadók megérezteék a közönséggel azt, hogy az utolsó tétel is a nyitógesztusra rímél, ugyanakkor értelmileg és hangulatilag világosabban, de mozgástípusát tekintve a híres „*Appassionata*”-szonáta zárótétel útján jár.

A műsort záró *c-moll szonáta* mind az est, mind az egész

ciklus méltó megkoronázása volt. Sötét és fenyegető volt a darab indulása, feloldhatatlannal feszült és tragikus, ugyanakkor mindig kész az enyhületre és kiengesztelődésre, amely azonban a komponistának nem adatik meg. A változékonyságnak ezek a rejtélyes mozzanatai teszik olyan lebilincselővé Kovács Dénes és Bächer Mihály művészetét. Ugyanezt a feloldhatatlan ketősséget érezhettük meg a *c-moll szonáta* zárótételében, amelyet a közönség feszült figyelemmel követett és nagy tapsal jutalmazott.

ELLA ISTVÁN orgonaestje kedden a Zeneakadémián nem látszott alkalmasnak arra, hogy művészetéről sokoldalú és minden részletre kiterjedő képet nyerhessünk, így csupán arra az általános megállapításra hagyatkozunk, hogy tehetséges, igen figyelemreméltó fiatal orgonista, aki természetétől fogva alkalmas a művek értelemeszerű megközelítésére és megvalósítására. Műsora mintha túlságosan is különleges lett volna. Vincent Lübeck (1654—1740) *É-dúr prelúdium* és *fúgája* lényegesen közelebb áll a szabad toccata-formához, mintsem a címe által jelzett műfajhoz, így azután a darabot nem ismerő közönség némileg zavarba kerül, nem tudván, hol tartunk. Mendelssohn *f-moll szonátája* e sorok írójának véleménye szerint igen gyenge darab, inkább zongora-, mintsem orgonaszerű. Ella István valószínű tudása *Durkó Zsolt Assonanze* című darabjában volt megfigyelhető, valamint saját orgonaátiratában, melyet *Farkas Ferenc Régi magyar táncok* című ciklusából készített. *Durkó* darabja különben igen izléses, hangszereszerű, szerves és egységes műnek tűnt fel, különösen ebben a szuggesztív előadásban. A *Régi magyar táncok* előadásával művésznünk a XVI. századi „táncorgonista” gyakorlatát és zenélési módját elevenítette fel élettelen módon, gyönyörű, rögtönzött díszekkel.

Csánky Emília (oboa); Berkes Kálmán (klarinét) és Hortobágyi György (fagott) triója *J. S. Bach háromszólalmú invencióit* adta elő, majd minden részletében kidolgozott, élettelen és ragyogóan értelmes módon. A nyolc darabból ezúttal a *c-moll*, az *A-dúr* és az *Esz-dúr* művet kell nyomtétósan kiemelni, melyek remek vállalkozásuk aranyfedezetét szolgáltatták. Valóban: annyira él így minden szólam, ahogyan a zongorán talán senki sem tudja megvalósítani. A műsor második felében Berkes Kálmán — a trió klarinétosa — *Sztravinszkij Három szólódarabját* adta elő, gyönyörű hangon, tiszta és virtuóz technikával.

Pernye András